

נדה סז

משה שווערד

1. רש"י מסכת נדה דף סו עמוד ב

גזירת מרחצאות - שדרך מרחצאות לישב ע"ג אצטבאות של אדמה דדמי לכלי חרס ואתי למימר טבילה עולה בהו.

2. תוספות מסכת נדה דף סו עמוד ב

על גבי כלי חרס - גרסי' דשייך ביה גזירות מרחצאות שרגיל להיות ומצוי שם כלי חרס לצורך חמין.

3. תוספות מסכת נדה דף סו עמוד ב

אשה לא טבול בנמל - כתוב בספרים אע"ג דהשתא ליכא אימור ברדיוני נפל [1] ופירש"י בנמל מפני שהספינות רגילות להיות שם כל שעה מצוי שם טיט ואע"ג דהשתא ליכא עליה טיט אימור ברדיוני בצאתה מן המים שכשכה רגליה במים ונפל ופי' נמי מפני ביומי תשרי דבסמוך מחצלות תחתיהן מפני הטיט [2] ולרבינו תם נראה כפירוש ר"ח לא טבול בנמל כי בני אדם מצויין שם ובעיתא וממהרת מפני שבושה מבני אדם המצויין שם והוי דומיא דסילתא דהוי טעמא משום דבעיתא ופירש מפני מחצלות כמין גדר בנהר לצניעות שלא יראה עוברין ושביין ול"ג הכא אע"ג דהשתא ליכא כו' עד בסמוך גבי נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה אע"ג דהשתא ליכא אימור ברדיוני נפל ומפרש ר"ת בשני דלתי"ן לשון נדידה ור"ח פי' לשון הוחלקה ונפל בירידה ובערוך פירש מפני משום צניעות ור"ח פי' מקוואות ביומי ניסן משום דחייש לשאובין וכן פי' בערוך ותימה הוא מה שאיבה שייך וי"ל כי כמה צינורות מושכין לתוך הנהרות שהם בכלים שחקקן ולבסוף קבען אבל פירש"י עיקר דנוטפין כמקוה ואינם מטהרין אלא באשבורן ולא דרך זחילה ומשום מים חיים ליכא לפרושי כדפירש"י דתניא בתוספתא חומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים [כו'].

4. ספר איזהו מקומן

אלא דבביאור גזירת מרחצאות נראה דנחלקו הראשונים: דמדברי תוס' הרא"ש מבואר דהוא חשש אחרופי שיבואו לטבול במים שאובין במרחצאות שרגילין לישב שם ע"ג ספסל, וס"ד דרב כהנא דה"ה דיש לחוש ע"ג כלי חרס, ומסיק רב תנן דבכלים לא חשו לזה, אלא הטעם משום דבעיתי גרידא. ועל דרך זה נראה דמפרשים גם רש"י ותוס', אלא

אולם במפרשי המשנה במקואות (רע"ג, מו"ט, ר"ט, רל"ט) פירשו דטעם שלא יטבול ע"ג ספסל הוא שמא יבוא לטבול בכלים, וא"כ זה הוא גזירת מרחצאות, וכן נראה דעת הראב"ד בבעה"נ שכתבנו בסמוך.

5. ספר איזהו מקומן

ב. והנה כתב תוס' הרא"ש דלמסקנא לא חיישינן לגזרת מרחצאות אלא לביעתותא, ונפק"מ בזה דמטעם ביעתותא אסור רק לכתחילה ואילו דיעבד עלתה לה טבילה. ועוד מבואר מדבריו דאין חילוק בין הכלים, ולמסקנא בכלן עלתה לה טבילה דיעבד.

אולם הראב"ד בבעה"נ שער הטבילה [והביאו דבריו הרשב"א והר"ן כאן, והר"ן בשבועות (ו: דפי ל"ט)] מחלק למסקנא בין עמדה על כלי חרס או כלי עץ, דדוקא נקט 'כלי חרס' דעלתה לה טבילה דיעבד משום שאינו בר קבולי טומאה מגבו ולא חזי למדרס, אך כלי עץ כיון דמקבל טומאה אית ביה גזירת מרחצאות אף למסקנא, ולא עלתה לה טבילה דיעבד.

ונראה דפליגי לשיטתם בביאור גזירת מרחצאות: דלתוס' הרא"ש דהוא משום אחרופי במרחץ, נמצא דלמסקנא לא חיישינן לזה כלל בכלים, אלא רק בספסל כמתני' דמקואות, וכן נראה גם פירש"י ותוס' כמש"כ לעיל, אבל להראב"ד דהוא גזירה שמא יבואו להטביל בכלים, איתא להאי גזירה אף למסקנא, אלא דגדר התקנה הוא רק בכלי המקבל טומאה, ואילו בכלי חרס מגבו הוא רק מחשש ביעתותא.

ותוס' הרא"ש כאן ממשנה במקואות גבי הטביל מיטה שרגליה שוקעות בטיט טהורה מפני שהמים מקדמין, וכתב דיש מחלקים בין אדם שהוא כבוד למיטה הקלה, אך דעת הרא"ש דאין לחלק.

והב"י (סי' קל"ח) הביא תירוץ הר"ן בשבת (פר' זמנה אסא) דבמיטה אין סדקים, אך באדם חוצץ לפי שנכנס לו הטיט בין האצבעות. ועוד חילק הב"י עפ"י דברי הר"ש בין טיט עבה בנמל לטיט בעלמא, עי"ש.

ב] על פירש"י שהוא מפני חציצת הטיט - הקשה הרא"ש בהל' מקואות (סי' ל"ג)

7. רש"י מסכת נדה דף סז עמוד א

מקוואות בימי ניסן - מקוה מים מכוונסין ואינן טובלות בנהר לפי שרבו המים בימות הגשמים מגשמים שנפלו וחייש שמא ירבו נוטפין על הזוחלין ותניא בתורת כהנים מה מעין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין כלומר שמטבילין במכוונסין דרך זחילתן קודם שנקו ונחו במקוה ת"ל אך מעין מעין מטהר בזוחלין והמקוה מטהר באשבורן ומהו אשבורן דקו וקיימי דאין מטבילין במכוונסים אלא משנקו למקויהם ונחו מזחילתן ותנן במסכת מקוואות (פ"ה מ"ה) הזוחלין כמעין כלומר זוחלין שבנהרות כמעין והנוטפין כמקוה ומים הנוטפין מההרים הרי הן כמקוה ואין מטהרים בזחילה הילכך בימי ניסן שנתרבה הנהר על ידי גשמים חייש שמא רבו נוטפין שבו על חיים שבו ובטלו זוחלין ואין מטהרין את הטמא הטובל בהן דרך זחילה וכל הנהרות לעולם הן הולכים וזוחלין לפיכך עביד להו מקוה באשבורן לטבול בתוכו יש מפרשים דבעינן מים חיים לזבה ולא מילתא היא דתניא בתוספתא חומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים כו'.

8. מרומי שדה מסכת נדה דף סז עמוד א

רש"י. ד"ה מקוואות בסופו, יש מפרשים דבעינן מים חיים לזבה, ולא מילתא היא דתניא בתוספתא חומר בזב מבזבה שהזב טעון מים חיים כו' עכ"ל. והכי פירש"י בשבת דף ס"ה ב' ד"ה ניסבר. ופלא דבסנהדרין דף פ"ז א' בד"ה הלכות אחד עשר, פרש"י ואם ראתה ג' ימים רצופים הוי זבה לקרבן ולטבילת מים חיים. וגם בל"ז הוא תמוה, האיך אפשר להעלות זובה בעי מים חיים כזב, וא"כ האיך נשני דידן טובלות במקוה של מי גשמים, והא כולהו ספק זבות נינהו:

9. שו"ע יורה דעה - סימן קצח

(לא) אין טובלין בכלים. לפיכך אם היה טיט במקום שטובלת, לא תעמוד על גבי כלי עץ שמקבלין טומאה מגבן, ולא על גבי נסרים שראויים למדרסות ולא על שום כלי הראוי למדרס ותטבול, משום גזירת מרחצאות של כלים; עברה וטבלה, לא עלתה לה טבילה. אבל נותנת היא חבילי זמורות תחת רגליה, מפני הטיט. וכן לא תעמוד על גבי כלי חרס ולא על גבי בקעת ותטבול; ואף על פי שאין כלי חרס מטמא מגבן ולא ראוי למדרס חשש חכמים הוא שמא תפחד שלא תפול ולא תטבול כראוי. עברה וטבלה על גבי אלו, עלתה לה טבילה; ולפי זה מקוה שיש בו שליבות (פי' מדרגות) של עץ, אם טבלה על גבי השליבות (אפילו אם הם מחוברים לכותלי המקוה) (תשובת הרשב"א) לא עלתה לה טבילה דפשוטי כלי עץ הם, וצריך לעשות במקומן מדרגה של אבנים ותהיה המדרגה רחבה ד', מקום הנחת הרגל, כדי שיהא בה שיעור מקום לבל תפחד ליפול ממנה:

(לב) סילון של עץ הקבוע בקרקעית הטבילה, אם אין לו לבזבו (פירש מסגרת שאז אין לו בית קבול) , מותרת לעמוד עליו ולטבול:

(לג) לא תטבול במקוה שיש בקרקעיתו טיט, משום חציצה, אלא אם כן תתן עליו זמורות וכיוצא בהם, דבר שאינו מקבל שום טומאה; ואם טבלה, י"א שלא עלתה לה טבילה (ראב"ד ורש"י אבל רוב הפוסקים מתירין):

(לד) לא תטבול במקום שיש חשש שיראוה בני אדם, מפני שמתוך כך ממהרת לטבול ואינה מזדקקת בטבילה; ומיהו בדיעבד, עלתה לה טבילה:

10. תוספות מסכת נדה דף סז עמוד א

נתנה תבשיל לבנה - בפירוש ר"ח כתוב עוד מימרא אחרת שאינה כתובה בספרים שלנו וזו היא מפשלת את בנה וטובלת לא עלתה לה טבילה ויש לפרש מפשלת את בנה לאחוריה והיא ערומה ולא היו בגדיה עליה וטבילה לא עלתה לה טבילה דחיישינן שמא הוה עליה דינוקא טיט וכיוצא בו ונדבק באמו וחוצץ בטבילתה ולא ידעה לה אף על גב דחזינן לה השתא דליכא מידי עליה חיישינן דלמא בעלייתה מן הטבילה נפל ברדיוני הוחלק ונפל דרך ירידה כפי ר"ח וצ"ל שהיתה מפשלת בנה אפי' לפני טבילתה בסמוך ולא דוקא בטבילתה.

11. תוספות מסכת נדה דף סז עמוד א

פתחה עיניה כו' - אחר זה כתוב בפירוש רבינו חננאל ובמקצת הספרים ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דכי איתמר הני לטהרות אבל לבעלה טהורה כי הא דאמר ריש לקיש אשה לא תטבול אלא דרך גדילתה ובתשובה אחת כתב רש"י דל"ג חדא דקאמר אבל לבעלה טהורה כי הא דאמר ר"ל מה ענין ר"ל להנך דלעיל ועוד דכל הני שמעתתא דרב ודרב גידל ורמי בר חמא וכולן היו בבבל ולצורך מקומן היו צריכין וזהו דוחק דלבני א"י היו מדברין ועוד דאבוה דשמואל דעבד לבנתיה מקוואות בבבל ועוד דכולהו בלשון נקבה נקטינהו אשה לא תעמוד על כלי חרס אשה לא תטבול בנמל נתנה תבשיל לבנה פתחה עיניה ואי לטהרות היה לא היה צריך להזכיר בכל פעם אשה ועוד דתניא בפרק החולץ (יבמות דף מז: ושם) כל דבר שהוצץ בטבילה חוצץ בגר ובעבד משוחרר ובנדה והיינו נדה לבעלה דאי לטהרות מאי שנא דנקט נדה ועוד דומיא דגר ועבד משוחרר דאיירי בטבילת איסור והיתר והכי קאמר כל החוצץ בטבילת טומאה וטהרה חוצץ בטבילת איסור והיתר וכן פרש"י בתשובתו דכל חומרות דהך שמעתתא נוהגות עכשיו בטבילת נדה לבעלה אבל רבינו תם פירש שנראה כגירסת הספרים ואיתא נמי בפ"י ר"ח והלכות גדולות ובהלכות נדה שפירש רב סעדיה וכן צריך לחלק דלעיל אמרנו דבית הסתרים לא בעיא ביאת מים ובפ"ט דמס' מקוואות (מ"ב) גבי ואלו חוצצין באדם ומחשב בית הסתרים שבאשה אלמא בעיא ביאת מים אלא ודאי היא לטהרות ובשמעתין לבעלה והך דהחולץ (יבמות דף מז:): דכל שהוצץ בטבילה חוצץ בגר כו' ובנדה קיימא אהני חציצות דפרק ט' דמקוואות דחציץ לענין בעלה שכן דרך הברייתא לעמוד על המשנה אבל הנך חומרי דכלי חרס וסילתא ונמל ומפצי ומפשלת וריבדא ולפלוגי שמחמירות יותר מן המשנה דקתני בפ"ט לפלוגי שבתוך העין אינו חוצץ ומשמע בין לח בין יבש אינו חוצץ מדלא מפליג ובסילתא ופתחה עיניה ועצמה ובכל הנך חומרי לית הילכתא כוותיהו אלא בהך חומרא דריש לקיש דאיתא אפי' לבעלה ומיהו קשה לפירוש ר"ת דהך משנה דפ"ט דבית הסתרים שבאשה חוצץ דמוקי לטהרות קתני נמי דין לפלוגי שבעין שחוצץ לעין חוצץ שבתוך העין אינו חוצץ דהא מוקים לה לבעלה וכן פ' דהך דהחולץ וכל דבר שהוצץ בטבילה קיימא אמשנה דטהרות דאיירי לבעלה ומה שהקשה מבית הסתרים דשמעתין למתני' דמקוואות לא קשה מידי דבסיפא גבי ואלו שאין חוצצין קא חשיב בית הסתרים שבאיש והיינו כשמעתין וצריך ליתן טעם בהך בבא גופה מה חילוק יש בין בית הסתרים דאיש ודאשה ונראה שיש בית הסתרים שהאשה מקפדת ולא האיש ובה קא מפליג בין איש ובין אשה ולפלוגי שבעין איירי דוקא בלא כדפירשתי.

12. שו"ע יורה דעה - סימן קצח

(לה) לא תטבול בקומה זקופה, מפני שיש מקומות שמסתתרים בה; ואל תשחה הרבה עד שידבקו סתריה זה בזה, אלא שוחה מעט עד שיהיו סתרי בית הערוה נראים כדרך שנראית בשעה שהיא עורכת; ויהיה תחת דדיה נרא' כדרך שנראה בשעה שמניקה את בנה; ויהיה תחת בית השחי נראה כדרך שנראה כשאורגת בעומדין, ואינה צריכה להרחיק ירכותיה זו מזו יותר מדאי וגם לא להרחיק זרועותיה מהגוף יותר מדאי, אלא כדרך שהם בעת הילוכה; ואם שינתה, כגון ששחתה ביותר או זקפה ביותר, עלתה לה טבילה (ערוך וסמ"ג ורשב"ץ ורמב"ם); ויש מי שאומר שלא עלתה:

(לו) וצריך שיהיה המקוה גבוה ממעל לטיבורה זרת, לפחות:

13. ספר שערים מצויינים בהלכה

נימא אחת קשורה חוצצת. הקשה בשו"ת גבעת פנחס (סי' נו) הא קי"ל נרמב"ם שופר פ"א ה"ה, טושו"ע או"ח סי' תקפו סט"ו מין במינו אינו חוצץ, וכן קשה בעצמה עיניה ביותר, דלא עלתה לה טבילה, ותירץ הא דמין במינו אינו חוצץ, היינו משום דמינו בטל לגביה כשאינו מקפיד, א"כ היכא דשני הדברים צריכים טבילה לא שייך שיתבטל זה לגבי זה, ולכן ניחא בעצמה עיניה ביותר ושעור קשור דצריך טבילה בכל הצדדים, שפיר חוצץ צד אחד על חבירו. וכתשו"ב אבנ"ז (סי' רסו ס"ק יז) תירץ, דבדבר דבעי נגיעה גם אויר חוצץ וגם מין במינו חוצץ, ושעור בשעור מינו במינו הוא עי"ש. וכתב

14. ספר איזהו מקומן

ב] יש לעיין אם רוב שעה קשור כל נימא בפ"ע אמאי חוצץ, הלא אין חצוץ אלא מקום הקשר ונמצא שרוב שטח השיער אין בו חציצה.

וראה בספר כדי השולחן (קנ"ט. לה.) שהביא דעת האבני נזר (קס"ג. ד.) דאכן מיירי שנקשרו השערות קשרים הרבה בכל שיער, אך כתב דמסתימת הפוסקים משמע דאפילו חציצה כל דהו ברוב שערותיה נחשב כרובו, ועי"ש בביאורים (ד"ה ל"ז שער).

15. ספר איזהו מקומן

ב] מהו חציצה מדאורייתא ומהו מגזירת חכמים: רוב הראשונים פירשו כפשוטו דמדאורייתא [כלומר מהלמ"ס] רק רובו המקפיד, ומדרבנן גזרו על רובו שאין מקפיד ועל מיעוטו המקפיד. [וביבמות ריש ע"ח: מבואר דכולו חוצץ מדאורייתא אף שאינו מקפיד - ועי' בדברינו לקמן ד"ה ולגזור נמי (כ"ו)].

ברם יעוי' במאירי בסוגיין ובעירובין ד: שהביא שיטת ראשונים דמן התורה רובו המקפיד חוצץ, ומהלכה למ"ס רובו שאין מקפיד ומיעוטו המקפיד, והאי 'גזור' היינו הלכה למ"ס, ודחאם דאין כן משמעות הלשון 'גזור', וגם אין ראוי לומר בהלכה למ"ס שלא לגזור בה גזירה לגזירה.

16. תוספות עירובין דף ד/ב

דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ - פי' בקונטרס בשערו משמע אבל בשרו אפילו מיעוטו שאינו מקפיד חוצץ וקשה דבפרק הערל (יבמות ד' ע"ח. ושם) אמרינן נכרית מעוברת שנתגיירה אין בנה צריך טבילה וקאמר אילימא משום דר' יצחק האמר רב כהנא לא שנו אלא רובו אבל כולו חוצץ והשתא אדרבה הוה ליה למימר כי אמר ר' יצחק בשערו בשרו מי אמר ועוד דבפ' דם חטאת (זבחים ד' צ"ח.) מייתי דם שעל בגדו חוצץ ואם טבח הוא אינו חוצץ ועוד אי בשערו דווקא אם כן כשנאמר הלכה למשה מסיני הוצרך לומר שערו רובו ומקפיד עליו חוצץ אם כן שערו הוי הלכה למשה מסיני ואמאי צריך קרא לשערו וכי האי גוונא פריך בכמה דוכתי:

17. ספר איזהו מקומן

ב] הנה לענין בגדי כהונה קי"ל בזבחים כ. דאפילו נימא אחת חוצצת מה"ת בין הבגד לבשרו אף דהוי מיעוט שאינו מקפיד. וכתב השפ"א שם דצ"ל דהוא הלכה למ"ס.

18. ספר איזוהו מקומן

וגזרו על מיעוטו המקפיד - בגדר 'מקפיד':
בשו"ע (ק"מ. א.) מבואר דהקפדה זו
תליא בכל שהוא דרך בני אדם לפעמים
להקפיד אפילו אם היא אינה מקפדת - ועי'
ביאור הט"ז שם (ס"ק ז'). ועי' נוב"י (קמ"א
סי' ס"ד, ומיינא סי' קל"ה), וע"ע שו"ת חת"ס
(יו"ד סי' קל"ב).

עוד הביאו הט"ז (ס"ק ג') והש"ך (ס"ק ז')
ספק הב"י אם שאר בני אדם אינם מקפידים
והיא מקפדת, דהדרכי משה בשם המורכי
וכן הב"ח כתבו שחוצץ.

ובגדר דרך רוב בני אדם להקפיד, ומה הדין
כשבמקום פלוני רוב מקפידים ובמקום אחר
אינם מקפידים, וכן בספק האחיעזר (מ"ג סי'
ל"ג) האם שאינם שומרי תומ"צ מצטרפין
לרוב מקפידים - יעוי' בחוט שני (ק"מ. ג.).
ולמעשה כתב הרמ"א שם שלכתחילה לא
תטבול אפילו דברים שאין חוצצין, גזירה
אטו דברים החוצצין.

19. ספר איזוהו מקומן

ולגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד וכו'
היא גופה גזרה ואנן ניקום ונגזור
גזרה לגזרה - המפרשים הקשו [עי' הגהות
מהרש"ם] דהלא עכשיו לאחר שתקנו רבנן
וגזרו על רובו שאינו מקפיד נמצא דבשעת
טבילה הוא מקפיד להסיר הלכלוך כדי
שתעלה לו טבילתו, וא"כ הדר הוי רובו
המקפיד דחוצץ מה"ת.

והאחיעזר (מ"ג סי' ל"ג) תירץ דאינו מקפיד
רק על השיעור המשלים לרוב, דאילו יחסר
מן הרוב שוב אינו מקפיד אף מדרבנן, וא"כ
תו אינו רובו המקפיד, עי"ש. וכע"ז תירץ
בקובץ הערות (נהספוט נסוף הספר, אות ד')
בשם הגר"ח מבריסק.

ועי' בשו"ת מנחת שלמה (מ"ב סי' ע"ו)
דהישועות יעקב באמת ס"ל להלכה דלאחר
גזירת חכמים מיקרי שפיר מקפיד וחוצץ

מה"ת ולכן בספק הוי ספיקא דאורייתא,
אולם המנחת שלמה כתב לחלק דהקפדה
שאינה מחמת עצם הלכלוך אלא משום
הכשר טבילה אינה חשיבא הקפדה, עי"ש.
וכע"ז מחלק גם בקובץ הערות הנ"ל.

20. ספר איזוהו מקומן

ב] יש לעיין אמאי נקט 'משום סרך בתה' ולא
בפשיטות 'משום מראית העין', עור יש
לעיין וכי עד ימי רב ור' יוחנן לא חשו לזה.
- עי' ח"י חת"ס שמבאר בב' מהלכים דעד
ימיהם עסקו בטהרות והיתה טובלת אף
לטהרות, ומכאן ואילך רק לבעלה, עי"ש.

ר"י אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה אינה
טובלת אלא בלילה משום סרך בתה -
א] בירושלמי (פ"ג ה"א) איתא "מפני חמותה
מפני כלתה", ועי' ביאור קרבן העדה, וע"ע

21. רש"י מסכת נדה דף סז עמוד ב

שם שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני יו"ט של ר"ה כו'. קשה הלא ר"ה הי' בבבל שהיו עושין שני יו"ט של גליות והל"ל סתם במוצאי שני יו"ט. ולשון התוס' לקמן בד"ה הא דאפשר והם שני יו"ט סתם. ועיין ס"ט סימן קצ"ט ס"ק י"ה:

22. ספר שערים מצויינים בהלכה

שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני ימים של ר"ה שחל בשבת. עי' בב"י (סי' קצט סוד"ה ועל מאי) דמשמע ליה להטור דלא אמרו בגמ' של ר"ה, אלא לדידהו שהיו מקדשין עפ"י הראייה, דלא משכחת שני ימים טובים רצופים אלא בר"ה בלבד, אבל לדידן דכולהו ימים טובים עבדי תרי יומי מספק, אין לחלק בין ר"ה לשאר ימים טובים וכו'. ועי' במפרש על הרמב"ם (קידוה"ח פ"ה ה"ג).
ובהעמק שאלה (סי' צו-ז) תמה, הרי רב הונא היה בבבל שנהגו שני יו"ט של גליות,

ולמה נקט יו"ט של ר"ה, [ומזה מוכיח דטבילה בזמנה מצוה דוחה יו"ט שני, ולא חשו לספיקא דיומא, ומשו"ה קאמר רב הונא דבשני ימים טובים של ר"ה ודאי חופפת בשלשה ימים קודם הטבילה, דהא אינו דוחה יו"ט של ר"ה, משו"ה גם בלא זמנה ג"כ שרי לחוף בא' בשבת ולטבול בחמישי בשבת, משא"כ שאר יו"ט של גליות אי הוה אסור לחוף בשלשה ימים קודם, היה מותר לחוף ביו"ט שני. ועי' בספרו שו"ת משיב דבר (ח"ב סי' עו) מש"כ בזה.

23. מרומי שדה מסכת נדה דף סז עמוד ב

שכן אשה חופפת בע"ש וטובלת במוצאי שני ימים טובים של ר"ה"ש. ולא קאמר יו"ט של גליות, מוכח מזה כדעת הרמב"ם דמילה שלא בזמנה דוחה יו"ט שני של גליות, וא"כ אי הוי אסור לשהות כ"כ בין חפיפה לטבילה הוי שרי למיחף ביו"ט. אבל בירושלמי מגילה פרק ד' הל"א א' מימרא זו דר"ה, ואי' שם ביו"ט של גליות, והוא כדעת הרא"ש, ובמקום אחר ביארנו יותר. [ועי' מש"כ בהע"ש פ' אחרי סי' צ"ו אות ז', ובשו"ת משיב דבר ח"א סי' מ"א וח"ב סי' ע"ו וה"ד סי' ה']:

24. שו"ע יורה דעה - סימן קצט

(ג) חפיפה צריכה להיות לכתחלה סמוך לטבילתה. והמנהג הכשר שתתחיל לחוף מבעוד יום ועוסקת בחפיפה עד שתחשך, ואז תטבול. וכן מנהג כשר שאף על פי שחפפה, תשא עמה מסרק לבית הטבילה ותסרוק שם: הגה - ובשעת הדחק שצריכה לחוף ביום, או שא"א לה לחוף ביום וצריכה לחוף בלילה, יכולה לעשות (בית יוסף בשם הפוסקים ובשם הרמב"ם פ"ב דמקואות). ובלבד שלא תמהר לביתה ותחוף כראוי:

25. ספר שערים מצויינים בהלכה

וכתב בתשו' הרמ"א (סי' יט) שבמקום שאינן יכולות להצניע טבילתן שלא ירגישו בה בנ"א מקרי אי אפשר ויכולות לחוף ולטבול בלילה, ושכן תיקנו החכמים הקדמונים מהר"י ומהר"ם מיניץ ומהר"ם פדוואה, משום פרוצי הדור, ואי משום שמהומה לביתה תיקן להם שתחוף שעה שלימה. ובחי' חת"ס (ד"ה היכא דאפשר) כתב

סמוכין לדבריו דשיעור חפיפה הוא שעה עי"ש [והנה בתשו' הרמ"א מיירי בשחופפת בלילה ואז צריכה שיעור שעה לחפיפה, אבל החת"ס מיירי כשחופפת ביום ערב שבת]. ובסד"ט (סי' קצט ס"ק יג) הביא מתשו' מהרש"ל (סי' ו) דאם חופפת בלילה צריכה שתעסוק בחפיפה שעה אחת כדי שלא תהא מהומה לביתה, ומותר אפי' לפרש"י, ועי"ש בש"ך (סק"ו) ובלחם (ס"ק יד). ועי' בדרכ"ת (סי' קצו ס"ק כג) בשם הגה"ק מבוטשאטש שהשיעור לחפיפה הוא חצי שעה לכל הפחות. ועי' מה שכתבנו לעיל (סו: ד"ה איכא - כתב). ועי' מש"כ בשמ"ב קונ"א (ח"ד סי' קס סק"ו).

26. ספר שערים מצויינים בהלכה

הוה עובדא כו' דאיקוט אזל ר"נ בר יצחק לפיוסה. כתב בתשו' מהר"ם מרוטנברג (ח"כ סי' קב) באשה שהיתה בכעס עם בעלה ושוב נתפייסה, דבר פשוט הוא שאינה צריכה ד' נקיים וטבילה משום תבעוה לינשא נע"י לעיל סו. דאכתי אגיד ביה כו', והביא ראיה מהגמ' כאן דרצה רב נחמן שתהא טובלת לנדוטה שהיתה כבר, ולא אמר דלמא מחמדה בשעת פיוס ולא תהא טובלת עד ד' ימים.

1. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נו/ב

בילגה לעולם חולקת בדרום: תנו רבנן מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה ונשאת לטרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה ויש אומרים משמרתו שוהה לבא ונכנס ישבב אחיו עמו ושימש תחתיו ... בשלמא למאן דאמר משמרתו שוהה לבא היינו דקנסינן לכולה משמר אלא למאן דאמר מרים בת בילגה שהמירה דתה משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה אמר אביי אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ומשום אבוה ואימיה קנסינן לכולה משמרה אמר אביי אוי לרשע אוי לשכיננו טוב לצדיק טוב לשכיננו

2. רש"י סוכה דף נו/ב

כשנכנסו יוונים להיכל - בימי מתתיהו בן יוחנן:

לוקוס - הוא זאב בלשון יווני:

וכששמעו חכמים בדבר - לאחר שגברה יד בית השמונאי...

סתמו חלונה - של משמרה, ולקמן פריך ומשום דידה קנסינן לכולה משמרה משמרתו של בילגה שוהה

לבא כשהגיע שבת שלה, לא היו באים, ומוכחא מילתא, שאין העבודה חביבה עליה:

משום ברתיה קנסינן ליה לדידיה - כלומר, אפילו לאבוה מי הוה לן למיקנסייה שותא דינוקא בשוקא דאבוה

או דאימיה משל הדיוט הוא מה שהתינוק מדבר בשוק, מאביו או מאמו שמע, אף (זה) אם לא שמעה

מאביה שהיה מבזה את העבודה, לא אמרה כן

3. ספר חכמה ומוסר ת"א סימן קיד

והנה בל"ס כי אבי' לא היה מדבר דברים כאלה לוקוס לוקוס כו' רק לא שמעה ממנו כ"כ לשבח את

העבודה כראוי להם לחנך בני' בזהירות ושמירת הקדשים בחבה יתירה, כמו שמצינו בר"ח סגן הכהנים

ה' תופס על ידו שק תבואה לשמור בטהרה, ואחרי שלא הורגלה לשמוע הרבה קדושת המקדש

והעבודה. לכן באת למדה זו